

**VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO LĖŠŲ SKYRIMO VILNIAUS MIESTO
ISTORIJS TYRĖJŲ STIPENDIJOMS ATASKAITA***

2025 01 22 d.
Vilnius

Sutarties data ir numeris: 2024 05 05 80352366

Ataskaitos pildymo data: 2025 01 22

**I. Atlikti Vilniaus miesto savivaldybės istorijos mokslo tyrimai, už kuriuos buvo
skirta stipendija (teksto apimtis iki 15 puslapių) (pridedama atlikto tyrimo elektroninė
kopija).**

Tyrimo etapas (I etapas) (nuo 2024-06 iki 2024-12 mėn.)

1. Atlikta šaltinių atranka ir analizė Lietuvoje (LCVA) : R-1421; R-1390
2. Atlikta mokslinė komandiruotė į Izraelį (2024.09.15-09.22), - Yad Vashem archyve Jeruzalėje saugomų archyvų atranka ir analizė P.18, O.46, O.33, O.3. (bilietai pateikti pateiktos IV punkto numatyta priede)
3. Atlikta skaitmenizuotų šaltinių atranka ir analizė, saugomų JAV, YIVO fonduose:
RG 223. (<https://archives.cjh.org/repositories/7/resources/19851>);
RG 483. (https://digipres.cjh.org/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE2114091);
RG 1258 (<https://archives.cjh.org/repositories/7/resources/3219>)
4. Atliktas interviu su meno atstovais, kurių darbuose vaizduojami geto pasipriešinimo tikrovės objektai ir subjektai (neformalus pokalbis su A. Juzėnu, filmo „Vilniaus Getas“ (2006) režisieriumi ir pokalbis su A. Kovnerio filmavimo metu (Rugsėjo 27-28, 1979) dalyvavusia vertėja Francine Kaufmann)
5. Atliktas istoriografijos tyrimas, medžiagos susisteminimas ir aprašymas.
6. 2024 m. lapkritį žurnale Naujasis Židinys-Aidai paskelbtas straipsnis „Reiklūs reveransai“, apie Vilniaus geto ginkluoto pasipriešinimo dalyvio Avromo Suckeverio įvaizdį knygoje Avrom Sutzkever, „Nuo Vilniaus geto iki Niurnbergo: atsiminimai ir liudijimas, sudarytojai Justin D. Cammy ir Saulė Valiūnaitė, iš jidiš ir anglų kalbų vertė Saulė Valiūnaitė, liudijimą Niurnbergo tribunole iš rusų kalbos vertė Lara Lempertienė, eiles iš jidiš kalbos vertė Mindaugas Kvietkauskas, Vilnius: Hubris, 2024, 374 p., 1000 egz. Dailininkas Jokūbas Jacovskis; <https://nzidiny.lt/alisa-miller-reiklus-reveransai-nz-a-nr-7/>
7. Paruošta paskaita VU Erasmus studentams anglų kalba „Jewish war? Resisting Lithuanian Jews in WWII“ apie skirtingas Vilniaus geto pasipriešinimo formas. Paskaita skaityta 2024 m. spalį Vilniaus Universiteto Istorijos fakultete.
8. Paruoštos dvi paskaitos VU istorijos bakalauro studentams „Getas kaip gyvenimo forma: Bendruomenė, valdymas ir savivalda“ ir Getas kaip gyvenimo forma: medicina, kultūra, moralė ir heroizmas. “ Paskaita skaityta 2024 m. lapkritį Vilniaus Universiteto Istorijos fakultete.
9. Paruošta pamoka mokiniams (9-12 klasių moksleiviams) „Lietuvos žydų pasipriešinimas naciams 1941-1944 m.“ apie A. Kovnerio, I. Vitenbergo suformuotą pasipriešinimo grupę FPO Vilniaus gete ir kitas rezistencijos pastangas: mediciną ir kultūrą (teatrą, meną,

biblioteką/švietimą). Pamoka bus pravesta Lietuvos Mokinių Istorijos Akademijos programos rėmuose, sausio 24 d. (programa pateikta IV punkto numatytame priede)

II. I punkte nurodytų atliktų Vilniaus miesto savivaldybės istorijos mokslo tyrimų reikšmė Vilniaus miesto savivaldybei *(teksto apimtis iki 15 puslapių).*

Tarp Vilniaus gyventojų herojų atsiduria tie, apie kuriuos ilgą laiką kalbama nebuvo: ginkluotą žydų pasipriešinimą naciams ir tuos žydus, kurie priešintis bandė kitais būdais. Getuose įkalinti žydai tyrimo dėka mokiniams, studentams ir kitiems vilniečiams yra pateikiami ne tik kaip aukos. Taigi, vyraujantis stereotipas, kad su getu gali būti siejamas tik naikinimo, žūties, pabaigos motyvai, tarp kurių nerastume ne tik rezistencijos, bet ir bendros socialinės geto tikrovės ir gyvenimo bus dekonstruotas.

Tyrimas yra reikšmingas indelis į Vilniaus miesto suvokimą per jo žmones, Vilniaus geto žydus, nes anksčiau tokio pobūdžio ir gylio istoriografinės analizės Lietuvoje atlikta nebuvo. Taip pat tyrime yra nagrinėjamos meninės Vilniaus žydų rezistencijos interpretavimo formos, kurios iki šiol susistemintos nebuvo.

III. Numatomas Vilniaus miesto savivaldybės istorijos mokslo tyrimų tęstinumas, kita aktuali Vilniaus miesto savivaldybės istorijos mokslo tyrimų informacija *(teksto apimtis iki 15 puslapių).*

Paruoštos paskaitos bus reguliariai skaitomos Vilniaus Universiteto Istorijos fakulteto studentams, paruoštos pamokos pagrindu bus paruošta mokomoji medžiaga Vilniaus mokyklų istorijos mokytojams.

IV. I–II punktuose nurodytą informaciją pagrindžiantys priedai *(pateikiami aktualūs ir reprezentatyvūs priedai) (pridedama).*

Alisa Miller

*(Stipendijos gavėjo vardas, pavardė ar
organizacijos atstovo pareigos, vardas ir pavardė)*

AM

(parašas)

* Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų skyrimo Vilniaus miesto istorijos tyrėjų stipendijoms ataskaita gali būti papildoma kita informacija atsižvelgiant į Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų skyrimo Vilniaus miesto istorijos tyrėjų stipendijoms nuostatų 28 punktą.